

Arbetsbelastning – prioritera bland arbetsuppgifter (10 §)

10 § *Arbetsgivaren ska se till att arbetstagarna känner till:*

1. *vilka arbetsuppgifter de ska utföra,*
2. *vilket resultat som ska uppnås med arbetet,*
3. *om det finns särskilda sätt som arbetet ska utföras på och i så fall hur,*
4. *vilka arbetsuppgifter som ska prioriteras när tillgänglig tid inte räcker till för alla arbetsuppgifter som ska utföras och*
5. *vem de kan vända sig till för att få hjälp och stöd för att utföra arbetet.*

Arbetsgivaren ska därutöver säkerställa att arbetstagarna känner till vilka befogenheter de har enligt punkterna 1–5.

Motverka otydlighet och gränslöshet

Om det råder oklarheter kring vad som ska göras, vem som ska göra vad, hur det ska göras och hur mycket som ska göras, leder detta ofta till negativa konsekvenser för arbetsmiljön och i en förlängning kanske till ohälsa. Det kan även medföra oenigheter mellan kollegor eller upplevelsen av jobbet som gränslöst.

De flesta i skolan jobbar inte under dagligdags arbetsledning av närmaste skolledare, utan medarbetarna har i hög grad själva ansvar för hur arbetet sköts. Det finns många åtaganden som inte har en naturlig gräns, eftersom en lektion alltid kan planeras lite bättre, en elev eller ett barn kan ges lite mer stöd, information till föräldrar kan göras lite utförligare, etc. Det är också svårt att avgränsa gentemot skolförfattningar som exempelvis kräver att ”Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.” (Skollagen)

Inom skola och förskola är det således viktigt att ansvarsfördelningen är tydlig och att det finns en fungerande kommunikation. Chefernas närvaro är också viktig i en dialog om vilka krav som ställs på arbetet och hur det kan utföras. Det är skolledarens uppgift att avgöra vilka arbetsuppgifter som ska prioriteras om inte arbetstiden räcker till.

Det ska samtidigt framhållas att lärar- och skolledararbete är professionellt arbete. Detta innebär att den professionella förväntas fatta många egna beslut om hur denne ska agera i arbetsvardagen. Dessa beslut fattas och genomförs utifrån den professionelles utbildning, erfarenhet och förmågor. Alltför ingripande arbetsinstruktioner riskerar att hämma den professionelle i sin yrkesövning och försämra resultatet. Den professionelle är oftast bäst lämpad för att avgöra vad som är optimalt att göra i en given situation i dennes arbete.

Planera så att arbetsuppgifterna ryms inom arbetstiden

En utgångspunkt är att arbetet ska planeras så att arbetsuppgifterna ryms inom arbetstiden. Professionella lärare behöver också utrymme för att kunna prioritera sin egen, och arbetslagets tid, för barnens och elevernas bästa i olika situationer i arbetsvardagen.

Parterna bakom Skol-OSA rekommenderar central ledning och skolledare att vid behov om möjligt först nedprioritera sådant som inte behövs i förhållande till skolförfattningarnas krav. Det är olika mellan verksamheter, men kan exempelvis gälla så kallade LPP:er, krav på mer än en IUP per läsår eller krav på IUP:er där betyg sätts, överambitiösa skolavslutningar, utflykter, föräldrainformation, temaarbeten. Det är angeläget att planera verksamheten så att arbetstoppar undviks, exempelvis att inte utvecklingssamtal och nationella prov krockar. Det är ibland möjligt att dra ned på möten som inte upplevs som effektiva. Det finns ibland arbetsuppgifter som kan göras av andra än lärare och skolledare.

Inom det så kallade Prioprojektet har lärare tillfrågats om vilka arbetsuppgifter som kan tas bort eller prioriteras ned i förhållande till vad som är optimalt för målpuppfyllelse. I många fall har lärares prioriteringar sammanfallit med vad som nämns i ovanstående stycke.

Annat som är viktigt:

- En bra arbetsintroduktion är viktig och ska ge utrymme för att klargöra arbetsinnehållet. På motsvarande sätt ska nyutexaminerade lärare erbjudas ett introduktionsår, enligt Skollagens krav.
- Det systematiska arbetsmiljöarbetet kan gärna innehålla uppföljningar av arbetsinnehållet och gränser i arbetet.
- Det är viktigt att etablera en kultur där det finns en acceptans för att man på ett prestigelöst sätt tar/ger stöd samt där chefer och kollegor ger och efterfrågar konstruktiv feedback.
- Ett ökat inflytande för medarbetaren över hur arbetet ska organiseras och genomföras ger ofta en bättre arbetstillfredsställelse.

Dessa frågor ska förutom att vara en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet även hanteras i medarbetarsamtalet.

Skol-OSA: Ett skolanpassat stödmaterial till Arbetsmiljöverkets föreskrifter om Organisatorisk och Social Arbetsmiljö (AFS 2015:4)

Informationen riktar sig särskilt till dig som jobbar med arbetsmiljöfrågor i skolan och förskolan. Här finns råd, tips, tolkningar och stöd för skolledare och ombud i lokal och central samverkan/MBL/skyddskommitté.

Skol-OSA är ett partsgemensamt projekt mellan Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund.

I skol-OSA finns texter som utvecklar och förklarar OSA:s paragrafer. Här finns också texter som riktar sig direkt till lokala och centrala samverkansgrupper, skyddskommitté eller motsvarande. Tanken är att ombud och chefer ska kunna läsa mer om OSA-paragraferna, men också få reda på hur man kan jobba med OSA i skolan och förskolan så att arbetsmiljön blir bättre.

I skol-OSA finns en verktygssida där du kan hitta olika verktyg för arbetsmiljöarbete, exempelvis OSA-checklistor och förslag till riskbedömningar.

Läsanvisning: text hämtad från föreskriften är markerad med kursiv stil.

Bakgrund

Arbetsmiljöverket har den sista mars 2016, utfärdat nya föreskrifter, Organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA), AFS 2015:4. Människor ska inte bli sjuka på grund av exempelvis ohälsosam arbetsbelastning eller kränkande särbehandling.

Avtalsparterna (SKL och Lärarnas Samverkansråd) valde i november att prolongera HÖK 12 och tillsatte i samband med detta fem arbetsgrupper. En av dessa arbetsgrupper handlar om arbetsmiljö och ansvarar för att utarbeta ett stödmaterial med utgångspunkt i OSA för förskolans och skolans verksamhet. Parterna vill understryka det gemensamma ansvaret för ett väl fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete i samverkan och ser positivt på de nya föreskrifterna. Föreskrifterna är tydliga och konkreta och kan på så sätt bidra till en god utveckling ifråga om att förebygga ohälsa.

En god organisatorisk och social arbetsmiljö gynnar även förskolans och skolans måluppfyllelse.